

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет залізничного транспорту
Економічний факультет
Кафедра: Економіка та управління виробничим і комерційним бізнесом

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Код та назва спеціальності: D2 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок

**Назва освітньої програми: ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
СТРАХУВАННЯ**

Рівень освіти: перший (бакалаврський)

Форма здобуття освіти: денна заочна

Семестр: 1

Кількість кредитів ЄКТС: 5

Форма підсумкового контролю: : залік екзамен

Розробник програми: Токмакова І. В., д.е.н., професор кафедри економіки та
управління виробничим і комерційним бізнесом.

Харків, 2025 рік

ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право

Обов'язкова / Вибіркова

Курс: 1 / Семестр: 1

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

ПІБ викладача: Токмакова Ірина Василівна

Контактна інформація: 050-965-02-33

email: tokmakova_iv@kart.edu.ua;

it.tokm @ukr.net

Час консультацій: вівторок 15.00-16.30

Форми зв'язку: Zoom:

<https://us02web.zoom.us/j/5747329106?pwd=VVFMZkI5OG9vUG91UXpMN08rTk13Zz09>

Ідентифікатор конференції: 574 732 9106

Код доступу: 757790

Moodle: <https://do.kart.edu.ua/user/profile.php>

МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Мета освітньої компоненти: полягає у формуванні системного розуміння просторових соціально-економічних процесів та розвитку здатності до аналізу й стратегічного управління регіональним розвитком.

Завдання освітньої компоненти: в результаті вивчення освітньої компоненти здобувач вищої освіти повинен:

- знати теоретичні основи та закономірності розвитку регіональної економіки;

- вміти аналізувати соціально-економічні процеси та оцінювати економічний потенціал регіонів;

- бути здатним застосовувати інструменти стратегічного планування й управління регіональним розвитком.

КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері обліку, аудиту, аналізу та оподаткування в процесі професійної діяльності, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові компетентності:

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування та фондовий ринок)

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів

домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи, страхування та фондового ринку

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПЕРЕДУМОВИ (ПРЕРЕКВІЗИТИ)

Перелік дисциплін чи курсів, необхідних для засвоєння:

Географія – дає уявлення про просторовий розвиток, природні ресурси та територіальну організацію господарства.

Математика – формує навички кількісного аналізу, роботи з моделями та статистичними даними.

Історія України та всесвітня історія – допомагає зрозуміти еволюцію економічних систем і регіональних відмінностей.

Основи економіки – вводить базові поняття ринку, виробництва, фінансів та управління.

Біологія та екологія – забезпечують знання про природні умови та екологічні фактори, що впливають на регіональний розвиток.

Інформатика – формує навички роботи з даними, цифровими інструментами та інформаційними системами.

ПІСЛЯУМОВИ (ПОСТРЕКВІЗИТИ)

Дисципліни, для яких знання з цієї дисципліни є базовими:

1) Економіка праці і соціально-трудова відносина. Регіональна економіка дає розуміння територіальних відмінностей у зайнятості, доходах та соціально-трудова процесів. Це дозволяє аналізувати ринок праці у розрізі регіонів, враховуючи специфіку розвитку територій.

2) Міжнародне управління бізнесом (англ. мова). Знання про регіональні економічні системи формують основу для розуміння міжнародної інтеграції та глобальних бізнес-процесів. Регіональна економіка допомагає оцінювати інвестиційну привабливість територій, логістичні можливості та конкурентоспроможність регіонів у міжнародному бізнес-середовищі.

3) Фінанси – регіональна економіка забезпечує знання про фінансові потоки між регіонами, особливості формування місцевих бюджетів, інвестиційні пріоритети та регіональні диспропорції у фінансових ресурсах. Це дозволяє оцінювати фінансову стійкість територій та ефективність використання коштів.

4) Інвестування – регіональна економіка забезпечує знання про інвестиційні потоки між територіями, особливості формування інвестиційного клімату та пріоритети залучення капіталу.

ВІДПОВІДНІСТЬ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ГЛОБАЛЬНИМ ЦІЛЯМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДО 2030 РОКУ

Освітня компонента сприяє досягненню таких Цілей сталого розвитку, визначених резолюцією ООН №70/1 та Указом Президента України №722/2019, як:

Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання.

Регіональна економіка формує знання про ринок праці та економічний потенціал регіонів, що сприяє створенню робочих місць і розвитку підприємництва.

Ціль 9. Індустріалізація, інновації та інфраструктура

Освітня компонента дає розуміння територіальної організації виробництва й транспортних систем, що є основою для розвитку інфраструктури та інноваційних кластерів.

Ціль 10. Зменшення нерівності

Аналіз регіональних диспропорцій дозволяє розробляти політику вирівнювання соціально-економічного розвитку між регіонами.

Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад

Регіональна економіка забезпечує знання для планування урбанізації, розвитку місцевих громад та підвищення якості життя населення.

Ціль 13. Боротьба зі зміною клімату

Інтеграція екологічних аспектів у регіональну політику сприяє зменшенню негативного впливу на довкілля та адаптації регіонів до кліматичних викликів.

Опис реалізації. Освітня компонента Регіональна економіка є базисом для досягнення щонайменше 5 цілей сталого розвитку (8, 9, 10, 11, 13), забезпечуючи комплексне бачення економічних, соціальних та екологічних процесів у регіональному вимірі. Ключові елементи цієї компоненти інтегруються з ЦСР:

1) Зміст освітньої компоненти:

включає теми просторового розвитку, економічної диференціації регіонів, інвестиційної привабливості територій, транспортної та виробничої інфраструктури;

передбачає вивчення моделей збалансованого регіонального розвитку, механізмів державної регіональної політики, аналізу соціально-економічних та екологічних наслідків регіональних рішень.

2) Цілі сталого розвитку корелюють з такими методами навчання:

проектне навчання: студенти розробляють стратегії розвитку регіонів з урахуванням ЦСР;

аналіз кейсів: вивчення прикладів успішної регіональної політики та практик зменшення нерівності;

міждисциплінарний підхід: поєднання економіки, екології, соціології та управління для комплексного бачення регіональних процесів.

3) Завдання освітньої компоненти:

сформувані компетентності у сфері стратегічного управління регіональним розвитком;

навчити оцінювати вплив регіональних рішень на економіку, суспільство та довкілля;

розвивати критичне мислення щодо регіональних диспропорцій, ресурсної ефективності та інноваційних моделей розвитку.

4) Очікувані результати навчання:

здатність планувати та організовувати регіональний розвиток відповідно до принципів сталого розвитку;

володіння інструментами соціально-економічного та еколого-економічного аналізу регіонів;

готовність приймати управлінські рішення, що враховують інтереси суспільства, бізнесу та природи.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ»

ТЕМА 1. Предмет, методологія і завдання дисципліни

Предмет курсу. Територіальний поділ праці і розміщення продуктивних сил. Місце курсу в системі наукових дисциплін. Зв'язок з економічною теорією, статистикою, галузевими економіками та іншими дисциплінами. Методологічні основи курсу. Значення курсу в професійній підготовці економістів. Теоретичні основи розміщення продуктивних сил. Завдання дисципліни у контексті сталого розвитку та євроінтеграції.

ТЕМА 2. Закономірності, принципи та фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів

Поняття та форми дії основних економічних законів. Найважливіші принципи і фактори розміщення продуктивних сил. Визначальна роль екологічних і соціальних критеріїв у розміщенні виробництва. Місце соціальної сфери в територіальній організації продуктивних сил. Вплив науково-технічного прогресу на розміщення продуктивних сил. Основні напрями подальшого розвитку та вдосконалення розміщення продуктивних сил.

ТЕМА 3. Економічне районування як територіальна організація господарства

Сутність економічного районування. Критерії та методи виділення економічних районів. Територіальний поділ праці – основа формування економічних районів. Районоутворюючі фактори. Форми територіальної організації продуктивних сил економічних районів. Районування в умовах трансформаційної економіки та євроінтеграції.

ТЕМА 4. Регіон у системі територіального поділу праці

Роль регіону у національній економіці. Регіон у Європейському Союзі. Спеціалізація регіонів та її вплив на територіальний поділ праці. Взаємозалежність регіонів у виробничих і соціальних процесах. Поняття та особливості проблемних регіонів.

ТЕМА 5. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики. Механізм реалізації.

Основні цілі регіональної політики. Механізми реалізації регіональної економічної політики. Регіональна політика в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Євроінтеграційний вимір регіональної політики. Складові елементи механізму реалізації державної регіональної економічної політики: законодавчо-нормативна база, бюджетно – фінансове регулювання регіонального розвитку, прогнозування, планування і програмування, вільні економічні зони, міжрегіональне і прикордонне співробітництво, реалізація реформи децентралізації – недоліки, проблеми та переваги.

ТЕМА 6. Господарський комплекс регіонів України, його структура і трансформація

Структура господарського комплексу регіонів. Сутність понять "галузь економіки", "галузева структура господарства". Складові виробничої сфери. Складові невиробничої сфери. Поняття та ознаки галузі спеціалізації. Ознаки міжгалузевих комплексів. Поняття та класифікація інфраструктури. Характерні риси галузевої структури економіки. Аналіз територіальної структури економічних районів України та галузей їх спеціалізації. Трансформація господарського комплексу України. Вплив війни та перспективи відновлення.

ТЕМА 7. Природний та трудовий потенціал регіонів України

Характеристика природно-ресурсного потенціалу економічних районів, їх сировинних, паливних, біологічних, земельних, водних, рекреаційних та інших ресурсів. Трудові ресурси та їх розміщення. Специфіка трудовий потенціалу у воєнний та післявоєнний період. Інклюзія та безбар'єрність у використанні трудових ресурсів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «ЕКОНОМІКА РЕГІОНІВ І ЕКОЛОГІЯ»

ТЕМА 8. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку та розміщення

Сутність міжгалузевих комплексів. Структура територіально-виробничих комплексів: промислові, агропромислові, рекреаційні. Особливості розміщення та розвитку міжгалузевих комплексів. Вплив воєнного стану та напрями модернізації.

ТЕМА 9. Пріоритетні галузі промисловості України

Визначення стратегічно важливих галузей для національної економіки та їхня роль у забезпеченні економічної безпеки держави. Регіональні особливості їхнього розвитку. Євроінтеграційні стандарти та інноваційні напрями. Розвиток високотехнологічних секторів, впровадження індустрії 4.0, використання цифрових платформ та інноваційних бізнес-моделей. Збереження та відновлення критично важливих виробництв, модернізація промислових потужностей, залучення інвестицій і міжнародної допомоги для відновлення та розвитку.

ТЕМА 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем

Основні властивості соціально-економічної системи. Види територіальних соціально-економічних систем. Фактори, що визначають результативність зміни соціально-економічної системи. Єдність і різноманітність регіональних систем. Взаємозалежність регіонів у національній економіці. Повноцінна інтеграція регіонів у післявоєнний період та в європейський простір.

ТЕМА 11. Міжнародні економічні зв'язки України та інтеграція у світові структури

Поняття міжнародної економічної інтеграції. Фактори, що впливають на розвиток інтеграційних угруповань. Види міжнародних економічних об'єднань. Основні напрями міжнародних економічних зв'язків. Євроінтеграція та участь у міжнародних організаціях. Роль регіонів у глобальних економічних процесах.

ТЕМА 12. Наукові засади раціонального природокористування

Пріоритети раціонального природокористування. Концепція раціонального природокористування і національної екологічної доктрини як підґрунтя розвитку екологічного менеджменту. Екологічна політика держави.

Принципи раціонального використання природних ресурсів. Екологічна модернізація регіонів. Вплив воєнних дій на природокористування.

ТЕМА 13. Економічний механізм природокористування та охорони довкілля

Державна організаційна система управління в сфері охорони довкілля, раціонального природокористування та екологічної безпеки. Інструменти економічного регулювання природокористування. Система стимулів і санкцій у сфері екології. Оцінка впливу на навколишнє середовище. Екологічна експертиза. Механізми відновлення довкілля після війни.

ТЕМА 14. Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності

Сутність поняття "ресурсозбереження", "екологічний ефект", "екологічна ефективність". Безвідходні та маловідходні технології, як шляхи вирішення проблем ресурсозбереження. Система ефектів і ефективності природоохоронних заходів. Розрахунки ефекту й ефективності природоохоронних заходів. Екологічні результати, як наслідок економічного ефекту й ефективності в цілому. Соціальні результати, як покращення фізичного і духовного розвитку населення країни. Вплив екологічних рішень на якість життя населення.

ТЕМА 15. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони довкілля

Сутність та принципи сталого розвитку. Аспекти сталого розвитку: правовий, економічний, екологічний, соціальний, міжнародний, інформаційний. Модель сталого розвитку в трансформаційних процесах України та її регіонів. Національні цілі сталого розвитку України на перспективу. Основні принципи, на яких повинен базуватися сталий розвиток України. Співробітництво з міжнародними організаціями системи ООН у галузі охорони навколишнього середовища. Участь України у регіональних природоохоронних заходах.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ/ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Перелік тем:

1. Закономірності, принципи та фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Аналіз концепцій «полюсів росту» для поствоєнного відновлення територій. Перехід від вирівнювання доходів до стимулювання місцевих конкурентних переваг. Особливості формування стійких територіальних громад.

2. Регіон у системі територіального поділу праці. Трансформація спеціалізації регіонів. Впровадження підходів ЄС для визначення унікальних

ніш регіонів. Інтеграція українських регіональних виробників у європейські виробничі мережі.

3. Механізм реалізації регіональної економічної політики. Державна стратегія регіонального розвитку 2021-2027. Роль Державного фонду регіонального розвитку та міжнародних донорів у відбудові регіонів України. Залучення мешканців та вразливих груп до прийняття рішень на рівні громад.

4. Природно-ресурсний потенціал та трудові ресурси України. Оцінка збитків природно-ресурсного потенціалу. Демографічна криза та людський капітал: стратегії повернення біженців та перекваліфікація ветеранів. Інклюзивність ринку праці.

5. Пріоритетні галузі промисловості України. Неоіндустріалізація. Глибока переробка в АПК. Зелена металургія.

6. Міжнародні економічні зв'язки та інтеграція. Адаптація законодавства та впровадження регламентів внутрішнього ринку Європи. Транспортно-логістичні коридори. Срахування воєнних ризиків як інструмент залучення іноземного капіталу.

7. Економічний механізм природокористування. Реформування екологічного податку відповідно до норм ЄС. Циркулярна економіка (Економічна оцінка шкоди довкіллю внаслідок агресії та механізми репарацій).

8. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони довкілля. Глобальне кліматичне партнерство. Спільні з ЄС екологічні проекти (моніторинг транскордонних річок, лісовідновлення).

ТЕМАТИКА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Не передбачено навчальним планом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Види завдань:

Опрацювання теоретичного матеріалу.

Підготовка до практичних занять.

Виконання індивідуальних завдань

Виконання контрольної роботи (для заочної форми навчання).

Підготовка до підсумкового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН (ДЕННА / ЗАОЧНА ФОРМА)

№	Тема	Лекції, год	Практичні, год	Лабораторні, год	Самостійна робота, год	Всього, год
1	Тема 1. Предмет, методологія і завдання дисципліни	2/1	-/1	-	7/8	9/10
2	Тема 2. Закономірності, принципи та фактори розміщення продуктивних	2/1	2/1	-	7/8	11/10

	сил та формування економіки регіонів					
3	Тема 3. Економічне районування як територіальна організація господарства	2/1	-/1	-	7/8	9/10
4	Тема 4. Регіон у системі територіального поділу праці	2/1	2/1	-	7/8	11/10
5	Тема 5. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики. Тема Механізм реалізації регіональної економічної політики	2/1	2/1	-	7/8	11/10
6	Тема 6. Господарський комплекс регіонів України, його структура і трансформація	2/1	-/1	-	7/8	9/10
7	Тема 7. Природний та трудовресурсний потенціал регіонів України	2/-	2/-	-	7/10	11/10
8	Тема 8. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку та розміщення	2/-	-/-	-	7/10	9/10
9	Тема 9. Пріоритетні галузі промисловості України	2/-	2/-	-	7/10	11/10
10	Тема 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем	2/-	-/-	-	7/10	9/10
11	Тема 11. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури	2/-	2/-	-	7/10	11/10
12	Тема 12. Наукові засади раціонального природокористування	2/-	2/1	-	7/10	11/10
13	Тема 13. Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього природного середовища	2/-	-/-	-	7/10	9/10
14	Тема 14. Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності	2/-	-/-	-	7/10	9/10

15	Тема 15. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища	2/-	1/-	-	7/10	10/10
	Всього	30/6	15/6	-	105/138	150/150

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1 модуль

Вид: аналітичний опис

Тематика: Аналіз природно-ресурсного потенціалу та трудового регіону України

Вимоги: Оформлення здійснюється відповідно до чинних вимог нормоконтролю в університеті, деталізованих у рамках відповідного методичного посібника.

Обсяг: 5-10 сторінок

2 модуль

Вид: Електронна презентація і доповідь

Тематика: Характеристика регіону України

Вимоги: Оформлення здійснюється відповідно до чинних вимог нормоконтролю в університеті, деталізованих у рамках відповідного методичного посібника.

Структура (обов'язкові блоки)

Титульний слайд: назва регіону, дані про автора, рік.

Географічний блок: карта регіону, оцінка економіко-географічного положення.

Ресурсний блок: характеристика природно-ресурсного та трудового потенціалу

Економічний блок: промисловість. сільське господарство. сфера обслуговування населення, спеціалізація і провідні підприємства.

Інноваційно-інтеграційний блок: проекти смарт-спеціалізації, зв'язки з ЄС, інвестиційні проекти.

Блок стратегічного аналізу: виклики та траєкторії відновлення.

Блок сталого розвитку: сучасний екологічний стан та шляхи його поліпшення.

Технічні параметри

Формат: PDF (для стабільності відображення) або PPTX.

Обсяг: 10–15 слайдів.

Мова: Державна (українська).

Вимоги до доповіді

Регламент: 5–7 хвилин.

Структура мовлення: 1) Вступ: чому цей регіон важливий сьогодні; 2) Основна частина: чіткі тези з доказами; 3) Висновок.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Словесні: лекції, пояснення, бесіди, дискусії.

Наочні: ілюстрація (слайди, малюнки), демонстрація (фільми, пізнавальні відео).

Практичні: практичні роботи.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль: до 60 балів

Модульний контроль: до 40 балів

Підсумковий контроль (залік/іспит): до 100 балів

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль на семінарах/практичних заняттях (максимум 40 балів):

- якщо студент відвідує заняття, бере активну участь у дискусіях, самостійно розв'язує завдання - отримує 36-40 балів;
- при частковій участі, відповіді не завжди аргументовані – 21-34 бали;
- якщо присутній на обмеженій кількості занять, відповідає рідко – 5-20 балів;
- за відсутність активності та пропуски – 0-5 балів.

Виконання індивідуальних завдань (максимум 20 балів)

- ідеальне виконання (повністю оформлено, всі обґрунтування та розрахунки, власний аналіз): 18-20 балів;
- виконано майже повністю (окремі незначні недоліки у оформленні чи обґрунтуваннях): 13-17 балів;
- виконано частково (відсутні частини роботи, допущено суттєві помилки у розрахунках): 7-12 балів;
- фрагментарне чи несвоєчасне виконання, значні помилки: 0-6 балів.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач вищої освіти за модуль, становить **100** (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів модульний контроль). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає оцінку за семестр.

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки і індивідуального навчального плану (при успішній здачі іспиту/заліку) здобувача вищої освіти, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (відмінно, добре, задовільно (незадовільно) для іспитів, курсових робіт/проектів або зараховано/незараховано для заліків) та шкали ECTS (A, B, C, D, E, F).

Визначення назви за національною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS Оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік або екзамен (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПОЛІТИКА КУРСУ

Визначення плагіату та його наслідків:

Академічний плагіат» – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Види академічного плагіату:

- дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат з посиланням на джерело (в окремих випадках некоректним вважають навіть використання одного слова без посилання на джерело, якщо це слово використовують в унікальному значенні, наданому цим джерелом);
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (дисертацій, монографій, навчальних посібників, статей, тез, звітів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та магістерських робіт, есеїв, рефератів тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Правила цитування: «Цитата» – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному веб-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у

своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Щоби правильно оформити цитату, необхідно дотримуватися таких правил:

- вказувати перевірене джерело. Цитати мають містити відомості про автора та назву його роботи, звідки взята цитата;
- не порушувати зміст цитати;
- відокремлювати цитату від основного тексту;
- використовувати скорочені цитати;
- вказувати сторінки.

Етика використання AI-інструментів: здобувачі можуть використовувати інструменти AI — для пояснення складних тем простими словами, перевірки граматики та стилю, самоперевірка знань (тести, запитання); недопустиме використання AI для списування.

Процедура оскарження оцінок: в Українському державному університеті залізничного транспорту діє Положення про організацію освітнього процесу, яким закріплено право здобувачів на оскарження результатів контрольних заходів. Тому якщо здобувачі незадоволені оцінкою, або є сумніви щодо об'єктивності викладачів вони можуть звернутися до завідувача кафедри із заявою-апеляцією. Створена апеляційна комісія перевіряє результати підсумкового контролю знань.

Правила поведінки на заняттях: заходить на онлайн-заняття вчасно, бажано за кілька хвилин до початку; використовуй своє справжнє ім'я та прізвище, вказувати номер групи; дотримуватися ввічливого та поважного спілкування; під час пар; вимикати мікрофон та вмикати його лише під час діалогу з викладачем; камеру, за можливості, тримати увімкненою; не перебивати інших учасників, користуватися за потреби функцією «піднятої руку»; використовувати чат лише для навчальних повідомлень; не поширювати сторонні посилання, зображення чи повідомлення; не ображати, не принижувати та не ігнорувати інших учасників.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Перелік питань підготовки для екзамену:

1. Предмет, методологія та ключові завдання навчальної дисципліни «Регіональна економіка».
2. Еволюція теорій та концепцій економічного розвитку регіонів.
3. Фундаментальні закономірності розміщення продуктивних сил (РПС).
4. Основні принципи раціонального розміщення продуктивних сил в умовах ринку.

5. Класифікація та характеристика факторів розміщення продуктивних сил.
6. Вплив економічного фактору на ефективність територіальної організації господарства.
7. Роль транспортного фактору у формуванні раціональних зв'язків та розміщенні виробництва.
8. Природно-ресурсний потенціал України як базис розміщення продуктивних сил.
9. Регіональні аспекти систем розселення та демографічного розвитку в Україні.
10. Урбанізація: вплив на концентрацію продуктивних сил та функціональна типологія міст.
11. Територіальний поділ праці (ТПП) та наукові основи економічного районування. Економічні райони України.
12. Територіально-виробничі комплекси (ТВК) та промислові вузли: сутність, структура та методи аналізу.
13. Ієрархія та взаємозв'язок економічного району, ТВК та промислового вузла.
14. Сутність, стратегічна мета та пріоритетні завдання регіональної економічної політики.
15. Галузева структура національної економіки та методи обґрунтування розміщення окремих галузей.
16. Місце та роль України у міжнародному поділі праці (близьке та далеке зарубіжжя).
17. Стратегії інтеграції України у сучасну світогосподарську систему та глобальні ланцюги доданої вартості.
18. Структура паливно-енергетичного балансу України та його територіальна організація.
19. Розміщення та перспективи розвитку вугільної промисловості України: ресурсна база та логістика залізничних перевезень.
20. Нафтова та газова промисловість України: географія видобутку, транспортування та роль у забезпеченні енергонезалежності.
21. Значення металургійного комплексу в територіальній структурі продуктивних сил.
22. Типологія металургійних підприємств та особливості формування промислових центрів чорної металургії.
23. Принципи та фактори розміщення підприємств кольорової металургії.
24. Сировинна база хімічної промисловості та територіальна організація неорганічної хімії.
25. Розміщення галузей основної хімії та лісопромислового комплексу України.

26. Географія машинобудівного комплексу України та роль залізничного транспорту в розподілі готової продукції.
27. Розміщення індустрії будівельних матеріалів та капітального будівництва: ресурсна та транспортна складова.
28. Виробництво товарів народного споживання: принципи розміщення, структура та міжгалузеві зв'язки.
29. Територіальна організація агропромислового комплексу (АПК) України та значення залізниці в експортній логістиці продукції.
30. Типологія територіальних та галузевих формувань в АПК: взаємодія з транспортною інфраструктурою.
31. Харчова промисловість: особливості розміщення галузей сировинної та споживчої орієнтації.
32. Аналіз вантажообігу транспортної системи України та її роль у міжрайонних економічних зв'язках.
33. Стратегічне значення залізничного транспорту у внутрішніх та міжнародних перевезеннях пасажирів і вантажів.
34. Характеристика залізничної мережі України та її потенціал у забезпеченні транзитних вантажопотоків.
35. Роль залізниць України в системі міжнародних пасажирських перевезень.
36. Залізниці України в контексті розбудови міжнародних транспортних коридорів та європейської інтеграції.
37. Механізми взаємодії залізничного транспорту з іншими ланками транспортної системи.
38. Економіко-географічна характеристика водного транспорту та морських портів України.
39. Автомобільний транспорт: розвиток мережі доріг та формування найбільших транспортно-логістичних вузлів.
40. Техніко-економічні особливості та стан повітряного і трубопровідного транспорту України.
41. Аналіз та характеристика найважливіших районів концентрації машинобудування.
42. Стан використання природно-ресурсного капіталу та комплексна оцінка екологічної ситуації в Україні.
43. Техногенний вплив об'єктів паливно-енергетичного комплексу на навколишнє середовище.
44. Економічна сутність природокористування: закономірності та принципи раціональної взаємодії суспільства і природи.
45. Критичні екологічні ситуації в Україні та державні стратегії їхнього розв'язання.
46. Сучасна екологічна політика України: мета, пріоритети та європейські стандарти.

47. Моделі та методи державного управління процесами природокористування.
48. Система екологічного нормування та стандартизації якості навколишнього середовища.
49. Система показників оцінки еколого-економічної ефективності виробництва.
50. Економічна сутність екологічного збитку: методи оцінювання та механізми компенсації.
51. Складові ефективності та інвестиційна привабливість природоохоронної діяльності.
52. Методологія оцінки ефективності впровадження природоохоронних заходів.
53. Ерозія та деградація земель: проблеми охорони земельного фонду України.
54. Стратегічні напрями охорони та раціонального використання водних ресурсів.
55. Стале управління лісовими ресурсами: проблеми збереження та відновлення.
56. Раціональне використання надр: проблеми видобутку та комплексного освоєння мінеральної сировини.
57. Забруднення атмосферного повітря: регіональна динаміка та шляхи досягнення кліматичної нейтральності.
58. Міжнародне екологічне співробітництво та роль глобальних угод у вирішенні локальних проблем України.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література:

1. Богословська А. В., Кваша О. С. Регіональна економіка: навч. посібник. Миколаїв : «Видавець Ємельянова Т. В.», 2018. 488 с.
2. Бутко М. П. Регіональна економіка в модернізаційному форматі: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2023. 432 с.
3. Гусєва О. Ю., Воскобоева О. В., Ромащенко О. С. Регіональна економіка: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 121 с.
4. Дмитрієв І. А. Регіональна економіка: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів закладів вищої освіти. Х. : ФОП Бровін О. В., 2018. 284 с.
5. Завадський Г. М. Регіональна економіка : навч. посібник. Одеса : Гельветика, 2019. 556 с.

6. Мацибора В. І., Збарський В. К. Регіональна економіка: Навч. пос. 2-ге вид. 2023. 280 с.
7. Лишиленко В. І. Регіональна економіка: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 384с.
8. Соляр В. В., Анісімова О. В. Регіональна економіка : тренінг-курс : навч.-метод. посіб. для здобуття вищої освіти. Харків : Видавництво Іванченко І. С., 2021. 173 с.
9. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком: навч. посіб. Київ : Вища школа, 2017. 431 с.
10. Ушакова Н. Г., Носова О. В., Носова Т. Ю., Кулініч О. А., Федоренко Н. М. Регіональна економіка: навч. посібник у структурнологічних схемах та таблицях. Харків: Монографія, 2019. 233 с.

Додаткова література:

11. Продуктивна спроможність економіки регіонів: чинники та рушії зростання: електрон. монографія / наук. ред. С. Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2025. 479 с. <https://ird.gov.ua/irdp/p20220037.pdf>
12. Просторовий розвиток економіки України: сучасні тренди трансформації та виклики європейської інтеграції: електрон. монографія / наук. ред. В. С. Кравців, І. З. Сторонянська; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2024. 451 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20240004.pdf>
13. Резильєнтність ендегенного розвитку регіонів в умовах глобальних викликів та шоків: електрон. монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. ред. М. І. Мельник. Львів, 2024. 307 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20240001.pdf>
14. Смарт-спеціалізація регіонів України: методологія та прагматика реалізації / наук. ред. І. З. Сторонянська; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2022. 494 с (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220006.pdf>
15. Токмакова І. В., Девезенко С. В. Економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах війни. *Via Economica*. 2023. №3. С. 88-93.
16. Токмакова І. В., Курилович В. Р. Дослідження факторів розвитку еко-індустріальних парків в контексті забезпечення сталого розвитку підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2024. № 85. С. 92-103.
17. Токмакова І. В., Зоріна О. І., Курилович В. Р. Ризики проєктів розвитку еко-індустріальних парків в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2024. № 88. С. 131-140.

18. Дикань В. Л., Токмакова І. В., Чорнобровка І. В. Антикризисний інструментарій стратегії державного управління малим і середнім бізнесом. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2025. № 89. С. 9-19.

19. Токмакова І. В., Полозов А. Є. Сталий розвиток регіонів України: роль екоіндустріальних парків. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2025. № 91. С. 72-80.

20. Цілі сталого розвитку: Україна : національна доповідь / М-во економ. розвитку і торгівлі України. Київ, 2017. 174 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

21. Студентська навчальна звітність. Текстова частина (пояснювальна записка). Загальні вимоги до побудови, викладення та оформлення: методичний посібник з додержання вимог нормоконтролю у студентській навчальній звітності /Козар Л.М. [та ін.]; за заг. ред. Л.М. Козара. Х.: УкрДУЗТ, 2018. 54 с.

22. <https://zakon.rada.gov.ua/>

23. <https://me.gov.ua/>

24. <https://stat.gov.ua/uk>

25. <http://metod.kart.edu.ua/>

26. <http://pidruchniki.com/>

27. <http://stud.com.ua/>

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Перелік обладнання.

Офлайн: мультимедійний проектор на базі проектора ACER PGD5112, комп'ютер IntelPentium II, монітор Samsung 550 В (клавіатура і миша), комутатори MikroTik DC10- 28-V, АС Line 100-240VАС.

Онлайн: ноутбук ASUS VivoBook з вмонтованою камерою та мікрофоном.

Посилання на онлайн-курс: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=15695>

ВІДОМОСТІ ПРО РОЗРОБНИКІВ

ПІБ розробника: Токмакова Ірина Василівна

Контактна інформація: 050-965-02-33

email: tokmakova_iv@kart.edu.ua;

it.tokm@ukr.net

ВНЕСЕННЯ ЗМІН (ДАТА, СУТЬ, ПІДПИС)

Протокол засідання кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом № 1 від 27серпня 2025 р.